

Asia: VN/4507/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaksi (MISU)

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotettu maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimenpidekokonaisuus tasapainoinen, vaikuttava ja toteuttamiskelpoinen?

Kiitämme mahdollisuudesta lausua koskien luonnosta maankäytön ilmastosuunnitelmaksi. Maankäyttöön kohdistuu nyt entistä useammanlaisia paineita: maankäyttö rakentamiseen, maatalouden ja metsäteollisuuden tarpeisiin kohtaa tarpeet biodiversiteetin suojelulle, laajenevalle energiainfrastruktuurille sekä nielujen kasvattamiselle. Useita viimeaikaisia energiaan, ilmastoon ja maankäyttöön liittyviä suunnitelmia on kritisoitu siitä, että niissä biomassaa käytetään liikaa suhteessa kokonaisuuteen. Jotta tämä riski vältetään ja biomassojen käytöstä eri tarkoituksiin syntyy yhteinen kuva, tulee maankäytön kokonaisuutta tarkastella holistisesti. Tämä ilmastosuunnitelma tarjoaa kokonaisuuteen yhden näkökulman, mutta suosittelemme että sitä tarkastellaan myös suhteessa biotalousstrategiaan. Jatkossa näiden strategioiden tulisi muodostaa yhtenäinen holistinen kuva Suomen maankäytön kokonaisuudesta huomioiden myös huoltovarmuuden näkökulman. Maankäyttösektorin erityispiirteiden sekä raportointiin liittyvien epävarmuuksien ja kehitystyön huomioiminen ovat olennaisia osia tarkoituksenmukaisen suunnitelman jatkotyöstössä.

2. Toimeenpanon näkökulmasta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa hyväksyttävyyys ja oikeudenmukaisuus ovat tärkeitä. Arvioi niiden toteutumista suunnitelmassa.

-

3. Muuta huomioitavaa suunnitelmaluonnoksesta.

Pidämme erittäin tärkeänä, että maankäyttösektoria koskeva ilmastosuunnitelma on valmisteilla ja että sektorikohtaisia ilmastotoimia on valmisteltu huolella. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma on laaja kokonaisuus ja pääosin tuemme ilmastosuunnitelmassa ehdotettuja toimia. Erityisen tärkeänä pidämme tiedon lisäämistä erilaisten maankäytön muotojen hiilensidontavaikutuksista. Tämä vaatii runsaasti lisää tutkimusta sekä koko EU:n tasolla että paikallisesti. Tuemme suunnitelmassa esitettyä tutkimuspanoksen kasvattamisen lisäämistä ja kehoitamme ministeriötä jopa harkitsemaan tutkimuspanosten kasvattamista esitetystä.

Erityisen tärkeänä kokonaisuuden kannalta pidämme suunnitelman esitystä edistää hiilensidonnan ja varastoinnin markkinoita. Taloudellisten kannusteiden luominen hiilensidontaan maankäyttö- ja maataloussektoreilla edistäisi paitsi hiilensidontaa myös sektorin toimijoiden hyvinvointia. Toinen kokonaisuuden kannalta keskeinen seikka, jonka rooli osana maankäyttösuunnitelmaa tulisi olla vahvempi, on kestävään ruuantuotantoon liittyvien teknologioiden kasvattaminen ja tukeminen. Alla olemme nostaneet esille yksityiskohtaisemmin muutamia potentiaalisia ilmastotoimia, joiden päästövähennys- ja nielupotentiaalia tulisi mielestämme arvioida tarkemmin.

Toimenpidekohtaiset kommentit

Metsähallituksen ilmastotoimet

Suunnitelman esitys Metsähallituksen omistajapoliittisten linjausten sekä liiketoimintaa koskevan ohjauskirjeen toimeenpanosta toisi tämän suunnitelman mukaan suurimman yksittäisen toimen ilmastovaikutuksen (arviolta 0,7–0,9 Mt CO₂-ekv/v) ja on toimenä siten keskeinen. Suurin osa Suomen metsätalousmaasta on kuitenkin yksityishenkilöiden omistuksessa. Pidämmekin tärkeänä, että kannusteita hiilinielujen kasvattamiseen myös yksityismetsien osalta vahvistettaisiin osana suunnitelmaa. Olisikin tärkeää, että suomalaisia metsänomistajia kannustetaan hiilensidontaan, esimerkiksi vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden kautta.

Turvelpeltojen ilmastokestävä käyttö

Suunnitelmassa moni mainittu toimi on äärimmäisen keskeinen turvemaiden päästöjen vähentämisessä. Erityisesti huonotuottoisten turvelpeltojen ja suonpohjien muuttaminen kosteikoiksi Peltopankki- rahaston avulla on toimenä perusteltu. Rahaston toimesta maanomistajalle korvattaisi toteutetun hiilen varastointi maaperään. Toimen ilmastohyöty on korkea ottaen huomioon peltojen pinta-alan (30,000 ha). Mielestämme tätä ajatusmallia tulisi pyrkiä laajentamaan maa- ja metsätalouteen niin, että maanomistajalle kompensoidaan aktiivisista toimenpiteistä aiheutunut hiilen varastoinnin kasvu.

Edistetään hiilensidonnan ja -varastoinnin sekä päästöjen vähentämisen markkinoita sekä kannustimia

Maankäyttösektorin hiilimarkkinoiden edistäminen on mielestämme yksi suunnitelman tärkeimmistä toimista. Hiilensidonnan mittaamiseen ja mallinnukseen liittyy vielä epävarmuuksia, joskin viimeaikainen teknologian ja menetelmien kehitys on ollut nopeaa. Nielumarkkinoiden luominen edistäisi hiilensidontaa sekä loisi tarvittavia taloudellisia kannusteita maanomistajille.

Hiilimarkkinoiden kehittämisessä yhteistyö EU:n meneillään olevien aloitteiden kanssa on keskeistä. Suomella on vahvaa osaamista metsäinventoinnista ja metsän mittaamisesta ja tätä tulisi pyrkiä hyödyntämään myös kehitettäessä EU:n laajuisia hiilimarkkinoita. Mielestämme Suomella olisi tässä erinomainen mahdollisuus vaikuttaa tulossa oleviin EU-laajuisiin hiilimarkkinoihin olemalla proaktiivinen kansallisen hiilimarkkinan pilotoinnissa. On tärkeää, että hiilen sidontaa ja varastointia koskevat standardit määritetään kansainvälisten vaatimusten mukaisesti.

Edistetään hiilivarastoja pitkäikäisissä puutuotteissa ja -rakenteissa

Puutuotteiden hiilinieluun on laskettu suunnitelmassa mukaan puunjalostuksen tuotteet (sahatavara ja puulevyt), paperituotteet sekä vientituotteet. MISU:ssa esitetyn arvion mukaan puutuotteiden hiilinielu olisi vuodessa noin 3,6 miljoona tonnia CO₂-ekv 2035 mennessä. On huomattava, että puurakentaminen ja puupohjaisten rakennusmateriaalien käyttö on hiilivarastona pitkäikäisempi kuin esimerkiksi paperi- tai kartonkituotteiden. Puurakentamiseen sitoutuneen hiilen lisäksi on tärkeä ottaa huomioon puun käytön substituutiovaikutus suhteessa huomattavasti enemmän hiilipäästöjä aiheuttaviin rakennusmateriaaleihin. Mielestämme on tärkeää, että Suomi osallistuu myös EU-tasolla aktiivisesti hiilen sidonnan markkinoiden kehittämiseen.

Kasvihuonekaasuinventaarion ja seurantajärjestelmän kehittäminen (Hiilestä kiinni -tieto-ohjelma)

Pidämme Hiilestä kiinni –tieto-ohjelmaa erittäin tarpeellisena avauksena. Metsien nettohiilensidonnan seurantajärjestelmä luo metsänomistajille mahdollisuuden seurata omien metsiensä positiivisia ilmastovaikutuksia ja hiilinielujen kehittymistä. Tietojen tarkkuus ja todentamisen helppous luo myös osallistumismahdollisuuksia hiilimarkkinoille. Aluepohjaisen jatkuvan seurannan saaminen valtakunnallisesti yhtenäiseksi ja viralliseksi, selkiyttää markkinoiden pelisääntöjä. Se helpottaa toimijoita ja parantaa luotettavuutta. Koko maankäyttösektorin tulee panostaa jatkuvan toiminnan aluepohjaiseen tarkasteluun seurantajärjestelmiä kehitettäessä.

Liuhto Minttu
Climate Leadership Coalition